

Van de voorzitter van het KWG

Lichte schokken?

In Groningen worden we soms opgeschrikt door lichte aardbevingen. Niets ernstigs, zo melden de autoriteiten, het komt door de bodemdaling ten gevolge van de aardgaswinning, en dat proces verloopt doorgaans heel geleidelijk. Een hele geruststelling, ondanks de soms zichtbare scheuren in gevels van woningen nabij het centrale deel van de gasbel. Weliswaar komen de bijbehorende aardgasbaten niet direct ten goede aan Groningers op hun langzaam dalende kavels, maar als wetenschappers hadden we tot voor kort in ieder geval nog de illusie indirect mee te profiteren van deze grondstoffen uit eigen bodem. Immers, de aardgasbaten werden ‘teruggeploegd’ in het Fonds Economische Structuurversterking, waardoor ze deels beschikbaar kwamen voor onderzoek en ontwikkeling.

De regering Rutte heeft aangekondigd deze FES-gelden, onder andere gebruikt voor onderzoek en ontwikkeling, over te hevelen naar de algemene middelen. Het is één van de drastische kortingen die onderwijs en onderzoek de komende jaren zullen treffen. De VSNU voorziet als effect een reductie van 500 miljoen euro in 2015, met als gevolg 30 procent minder arbeidsplaatsen voor jonge onderzoekers in 2015.

Het jaar 2011 begon dus politiek gezien ook met lichte schokken. Op 21 januari protesteerden studenten tegen de voorgenomen bezuinigingen, en 1100 hoogleraren verschenen voor het ‘professorenprotest’ in toga in Den Haag. Een unicum in onze academische geschiedenis, maar de regeringsbijlen zijn dan ook wel erg bot. Een andere korting voor universiteiten en HBO-instellingen is de boete voor langstudeerders, een maatregel die ruim 300 miljoen euro moet opbrengen, zelfs als de onderwijsinstellingen erin slagen hun studenten binnen de termijn van het dal tarief te laten slagen. Een ordinaire korting dus, die haaks staat op de recente aanbevelingen van de commissie Veerman. De universiteiten moeten niet zeuren over dreigende gedwongen ontslagen, maar hun reserves aanspreken om de magere jaren te overbruggen, zo luidt de redenering. Op termijn zal wel weer worden geïnvesteerd in het hoger onderwijs. Ondertussen moeten er strategische keuzes worden gemaakt, die moeten leiden tot het door de commissie Veerman bepleite toponderwijs en toponderzoek. Nederland moet met zijn kenniseconomie immers tot de top vijf gaan behoren!

Tijdens de Bijzondere Academische Zitting, zoals het landelijke professorenprotest officieel heet, sprak NWO-voorzitter Jos Engelen zijn zorgen uit over het geringe aantal onderzoekers in de beroepsbevolking, dat inmiddels lager is dan het Europese

gemiddelde. In plaats van tot de top-vijf te behoren zakken we uit de top-tien. Cees Veerman, voorzitter van de al genoemde voormalige adviescommissie Hoger Onderwijs, merkte op dat wetenschapsbeoefening een beschavingskenmerk is — net als de beoefening van kunst, zou ik daar aan toe willen voegen. Guusje ter Horst, de kersverse voorzitter van de HBO-raad, hekelde staatssecretaris Zijlstra, die de bezuinigingen in een Spits-interview bagatelliseerde tot een dip van slechts 10 miljoen in 2015. Thom de Graaf, sprekend namens de burgemeesters van de Nederlandse kennissteden, benadrukte het belang van “slimme mensen in sterke steden” voor de Nederlandse kenniseconomie.

Curieus is dat zowel het CDA als de VVD in de onderwijsparagraaf van hun verkiezingsprogramma’s voor de periode 2010–2014 nog aangaven te willen investeren in de kenniseconomie. De VVD wilde “maar liefst 2,4 miljard euro uittrekken om te investeren in de kwaliteit van onderwijs”. Het CDA wilde van langstudeerders wel een hoger collegegeld vragen, maar repte niet over boetes voor de universiteiten.

Bij al deze donkere politieke wolken zou je bijna de positieve ontwikkelingen van 2010 vergeten. Op 20 oktober is het Platform Wiskunde Nederland (Zie het NAW van september 2010) opgericht door het KWG en de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraars, na een aantal jaren voorbereiding. Het KWG had een extra Algemene Ledenvergadering nodig, die vorig jaar op 3 juni unaniem instemde met het voorstel tot oprichting van het PWN en met de voorgestelde financiële steun. Inmiddels is het bureau van PWN, geleid door PWN-directeur Wil Schilders, ondergebracht bij het CWI. De vijf PWN-commissies zijn, in overleg met het bestuur, voortvarend aan het werk met plannen voor de middellange termijn.

Het doel is met een duidelijk gezicht naar buiten te treden, ook naar de politiek. De hoop is onder andere meer middelen te genereren voor wiskundig onderzoek en voor wiskunde-onderwijs op alle niveaus. Het middel is een sterke lobby vanuit wiskundig Nederland in Den Haag. Hopelijk kan ook het PWN een bijdrage leveren aan het keren van het tij, zodat de visieloze bezuinigingsdrift kan worden vervangen door een toekomstgerichte investering gebaseerd op goed onderbouwde plannen voor onderwijs en onderzoek in de komende jaren, ook voor de wiskunde. Want, in de woorden van Veerman tijdens het professorenprotest, “waar visie ontbreekt, verkommert het volk”.

Gert Vegter, voorzitter KWG